

Ставлення батьків та вчителів до проблеми плоскостопості в дітей молодшого шкільного віку

Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та аналіз останніх досліджень. Як засвідчує аналіз літературних джерел [2; 4; 6], однією з основних умов, що забезпечує здоров'я, є раціональна рухова активність. Рухові дії – могутні фактори, які підвищують адаптивні можливості організму, розширюють функціональні резерви.

Багато фахівців [3; 5; 6] сходяться на думці про найважливішу й вирішальну роль шкільного періоду онтогенезу людини для формування здоров'я, становлення особистості дітей і підлітків, створення передумов для їх гармонійного розвитку та підготовки до подальшої життєдіяльності.

У молодшому шкільному віці відбуваються суттєві зміни морфофункціональних показників, закладаються основи культури рухів, становлення індивідуальних інтересів і мотивацій до занять фізичними вправами [2; 4; 6; 8].

За даними численних досліджень, зниження рухової активності в дітей молодшого шкільного віку призводить до порушення опорно-рухового апарату й пов'язаних із цим змін у серцево-судинній і дихальній системах, порушуються обмінні процеси, знижується працездатність, спостерігається порушення психіки, що негативно впливає на їх життєдіяльність [2; 6; 8].

Особливої уваги заслуговують питання розвитку й стану стоп. Слабкість м'язів, які підтримують склепіння стопи, є одним із чинників порушень нормального склепіння стопи, що може призвести до патологічних змін не тільки в стопі, але й в інших ланках опорно-рухового апарату та системах організму людини. Плоскостопість – найбільш поширений вид патології нижніх кінцівок, яка трапляється в 40 % дітей [1; 2; 8].

Однією з причин великої кількості функціональних порушень стоп є та обставина, що в існуючій програмі з фізичної культури дітей 1–3 класів загальноосвітніх шкіл недостатня увага приділяється вимогам щодо формування нормальних склепінь стопи [7].

Зростаюча поширеність порушень рухової функції стопи школярів вимагає розробки, з одного боку, надійних і доступних методів діагностики її стану для масових обстежень. З іншого, – практика фізичного виховання потребує сучасних технологій і методичних підходів, спрямованих на профілактику порушень опорно-ресорних властивостей стопи дітей молодшого шкільного віку.

Завдання дослідження – проаналізувати ставлення батьків та вчителів до проблеми профілактики плоскостопості в дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дослідження проводилося відповідно до теми “Зведеного плану НДР в області фізичної культури і спорту на 2006–2010 рр.” Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту із теми 3.2.1 “Удосконалення біомеханічних технологій у фізичному вихованні і реабілітації з урахуванням просторової організації тіла людини”.

У процесі дослідження ми використали такі методи: вивчення та аналіз науково-методичної літератури, анкетування, методи математичної статистики.

Із метою вивчення проблеми профілактики плоскостопості в дітей молодшого шкільного віку ми створили анкети для вчителів і батьків. Анкета для вчителів містила двадцять п'ять запитань, для батьків – двадцять три запитання. Питання, які ми помістили до анкет, мали на меті виявити рівень теоретичних знань респондентів щодо проблеми плоскостопості, методів, форм та засобів її профілактики, використання сучасних технологій задля профілактики плоскостопості, а також її реалізації в режимі дня.

Щоб отримати об'єктивну інформацію, ми проводили анонімне анкетування. У ньому взяли участь десять учителів і двадцять батьків.

Результати анкетування, опрацьовані методами математичної статистики, засвідчують, що з дітьми молодшого шкільного віку зазвичай працюють молоді вчителі (50 % учителів мають стаж

роботи до 10 років, 40 % працюють у школі 10–15 років і лише 10 % мають стаж роботи понад 20 років. Потрібно також зазначити, що 100 % респондентів проводять ранкову гімнастику з дітьми та рухливі ігри на перервах). Важливим є той факт, що 80 % учителів повідомляють дітям теоретичну інформацію про проблеми плоскостопості. Не зовсім позитивним є той факт, що лише 40 % учителів повністю дотримуються санітарно-гігієнічних вимог до проведення занять із фізичної культури.

Як засвідчують результати анкетування, 50 % учителів застосовують усі можливі, на їхню думку, засоби та методи профілактики плоскостопості, водночас 10 % вчителів не використовують жодних, а 40 % застосовують лише деякі засоби та методи профілактики. Негативним є той факт, що лише 20 % учителів у повному обсязі знайомі з методиками профілактики плоскостопості в молодших школярів, 40 % – знайомі лише частково, а 40 % – не знайомі взагалі. Заслугує на увагу і той факт, що 90 % учителів застосовують фізичні вправи, які сприяють формуванню нормального склепіння стопи.

Цікавою є думка вчителів щодо розвитку фізичних якостей із метою профілактики плоскостопості: 30 % вважають, що необхідно розвивати всі якості, 70 % – що потрібно звернути особливу увагу на розвиток сили, швидкості та гнучкості. Водночас 70 % учителів включають до домашніх завдань вправи для профілактики плоскостопості. Позитивним є те, що 100 % учителів стежать за позою дітей під час бігу та ходьби на уроках фізичної культури, а 90 % учителів ще й пояснюють дітям, як і чому потрібно ходити та бігати.

Думки вчителів розділилися щодо засобів, які сприяють нормальному формуванню склепіння стопи. Так, 70 % респондентів вважають, що основним засобом профілактики плоскостопості в молодших школярів є різноманітні фізичні вправи, водночас 30 % учителів вважають, що задля профілактики плоскостопості в молодших школярів доцільно ширше використовувати рухливі та спортивні ігри.

Результати анкетування засвідчують, що 90 % учителів відносять до основного фактора, який сприяє плоскостопості, неякісне взуття та лише 10 % вважають, що основним фактором, який негативно впливає на стан склепіння стопи, є малорухомий спосіб життя. Потрібно також зазначити, що лише 30 % учителів застосовують комплекси вправ для профілактики плоскостопості, у той час, як 70 % використовують лише окремі вправи. Усі вчителі вважають, що задля профілактики плоскостопості необхідно, передусім, розвивати координацію й силу, зокрема силу м'язів нижніх кінцівок і спини.

Про актуальність досліджуваної проблеми засвідчує той факт, що 100 % учителів бажають отримати комплекси фізичних вправ і детальніше ознайомитись із методиками профілактики плоскостопості в режимі дня. Водночас 90 % учителів вважають, що необхідно проводити додаткові заходи в режимі дня з метою профілактики плоскостопості та, зокрема, залучати до цього сім'ю. Негативним є той факт, що сучасні здоров'язберігальні технології для профілактики плоскостопості використовують лише 10 % респондентів. Потрібно також відзначити, що 60 % учителів вважають достатнім методичне забезпечення профілактики плоскостопості у їхній школі, водночас лише 40 % вважають достатнім матеріальне забезпечення. До негативного явища слід також віднести те, що лише 20 % учителів перевіряють теоретичні знання учнів із проблеми профілактики плоскостопості й використовують під час занять наукову інформацію про сучасні методи діагностики та профілактики плоскостопості.

Результати анкетування засвідчують неабиякий інтерес батьків до здоров'я своїх дітей – 75 % батьків знайомі з результатами обстежень їхніх дітей шкільним лікарем. Так, 45 % батьків стверджують, що у їхньої дитини немає вад стопи, 45 % – не знають, який стан стопи в їхніх дітей і лише 10 % батьків знають про те, що їхня дитина має вади стопи. Про турботу батьків за своїх дітей свідчить той факт, що 70 % молодших школярів ходить у звичайному взутті, яке забезпечує профілактику плоскостопості, водночас 10 % батьків надають перевагу лише спортивному взуттю.

Потрібно також зазначити, що 75 % батьків пропагують здоровий спосіб життя, але займаються з дітьми фізичними вправами лише 35 % батьків. Позитивним, на нашу думку, є той факт, що 60 % дітей займаються фізичними вправами вдома, а 55 % дітей ще й виконують ранкову гімнастику.

Результати анкетування засвідчують, що 70 % дітей відвідують басейн. Ми вважаємо, що це зумовлено наявністю басейну в школі.

Цікавими є результати стосовно теоретичної підготовки батьків із досліджуваної проблеми – усі батьки знайомі з поняттям “плоскостопість”, водночас із поняттям “профілактика плоскостопості” – лише 55 % батьків. Можливо, це зумовило той факт, що бесіди з дітьми про значення стопи в

життєдіяльності людини та про її нормальний розвиток проводять лише 15 % батьків. Звичайно, викликає тривогу те, що 85 % батьків не проводять ніяких бесід із цієї проблеми. Як засвідчують результати тестування, лише 15 % батьків знайомі з методиками профілактики плоскостопості. Водночас 95 % батьків хочуть познайомитись із методиками профілактики плоскостопості й отримати комплекси фізичних вправ для профілактики плоскостопості.

Позитивним є той факт, що 30 % батьків стежать за позою дитини під час ходьби та бігу, а 35 % батьків ще й пояснюють дітям, як і чому треба ходити та бігати. Водночас 70 % батьків зовсім не стежать за позою дітей, а 65 % – не пояснюють дітям, як, чому потрібно ходити чи бігати.

Дискусійним є обізнаність батьків, щодо засобів, які сприяють формуванню правильного положення стопи – так, 35 % батьків вважають, що основним засобом є фізичні вправи, 30 % батьків – рухливі ігри, 5 % вважають – плавання, а 30 % батьків не можуть назвати жодного засобу формування нормального положення стопи. До факторів, які негативно впливають на формування нормального положення стопи, 90 % батьків відносять взуття, 5 % вважають що це є малорухомий спосіб життя, а 5 % не можуть назвати жодного фактора.

Цікавими є думки батьків стосовно розвитку координації з метою профілактики плоскостопості. Так, 55 % батьків вважають, що координацію необхідно розвивати, а 45 % – немає потреби розвивати координацію з метою профілактики плоскостопості.

Негативним є той факт, що ніхто з батьків не використовує комплекси фізичних вправ для профілактики плоскостопості у своїх дітей.

Водночас 85 % батьків вважають, що для профілактики плоскостопості можна використовувати майже всі фізичні вправи, а 15 % батьків не можуть назвати жодної вправи.

Висновки. 1. Аналіз анкетування вчителів засвідчує доцільність проведення додаткових заходів у режимі дня з метою профілактики плоскостопості із залученням батьків, а також про необхідність покращення методичного забезпечення загальноосвітніх шкіл із проблеми плоскостопості, з урахуванням сучасних здоров'язберігальних технологій.

2. Результати тестування батьків дають підставу стверджувати про низький рівень їх теоретичної підготовки з проблеми плоскостопості, а також про необхідність забезпечення методичними рекомендаціями щодо практики профілактики плоскостопості в молодших школярів.

Перспективи подальших досліджень. Результати анкетування дали можливість виявити проблемні питання щодо профілактики плоскостопості в молодших школярів. Із метою вирішення цієї проблеми доцільно розробити методичні рекомендації для батьків та вчителів для проведення профілактичних заходів у режимі дня.

Література

1. Альошина А. Профілактика плоскостопості у дітей старшого дошкільного віку / А. Альошина, І. Бичук, О. Валькевич // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки.– Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 3. – С. 3–6.
2. Билецкая В. В. Теоретико-методическое обоснование тестирования физической подготовленности младших школьников в процессе физического воспитания : дис. ...канд. наук по физическому воспитанию и спорту : (24.00.02) / В. В. Билецкая. – Киев : НУФВСУ, 2008. – 218 с.
3. Виленская Т. Е. Физическое воспитание детей младшего школьного возраста : учеб. пособие / Т. Е. Виленская. – Ростов н/Д. : Феникс, 2006. – 256 стр.
4. Власюк О. О. Дослідження рівня здоров'я молодших школярів та способи його покращення / О. О. Власюк // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2002. – Т. 1. – С. 178–180.
5. Круцевич Т. Ю. Контроль в физическом воспитании детей, подростков и юношей / Т. Ю. Круцевич, М. И. Воробьев. – Киев : [б. и.], 2005. – 196 с.
6. Москаленко Н. В. Фізичне виховання молодших школярів : монографія / Москаленко Н. В. – Д. : Видво “Інновація”, 2007. – 252 с.
7. Основи здоров'я і фізична культура. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–11 класи. – К. : Поч. шк., 2001. – 112 с.
8. Сергиенко К. Н. Контроль и профилактика нарушенной опорно-рессорных свойств стопы школьников в процессе физического воспитания : автореф. ... дис. канд. наук по физ. восп. и спорту : спец. 24.00.02 “Физическая культура, физическое воспитание разных групп населения” / К. Н. Сергиенко. – К, 2003. – 20 с.

Анотації

У статті, на основі результатів анкетування, проаналізовано рівень теоретичних знань респондентів щодо проблеми плоскостопості, методів, форм та засобів її профілактики, використання сучасних технологій із метою профілактики плоскостопості, а також її реалізації в режимі дня.

Ключові слова: анкетування, плоскостопість, профілактика, батьки, вчителі, діти молодшого шкільного віку.

Александр Валькевич, Александр Бычук. Отношение родителей и учителей к проблеме плоскостопия у детей младшего школьного возраста. В статье, на основе результатов анкетирования, проанализирован уровень теоретических знаний респондентов относительно проблемы плоскостопия, методов, форм и средств его профилактики, использования современных технологий с целью профилактики плоскостопия, а также их реализации в режиме дня.

Ключевые слова: анкетирование, плоскостопие, профилактика, родители, учителя, дети младшего школьного возраста.

Oleksandr Valkevych, Oleksandr Bychuk. Parents and Teachers Attitude to the Problem of Child Flat Feet in Primary School Age. The article is the result of the questionnaire; thus, the level of respondents' theoretical knowledge of flat feet problem, forms and means of its prevention, the use of modern technologies to prevent flat feet are analyzed in the article.

Key words: questionnaire, flat feet, prevention, parents, teachers, children primary school age.